

ДИСТРИБУТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМПОЗИЦІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ ФОРМИ «ОПИС» У НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАНЬ РЕЯ БРЕДБЕРІ)

Калінюк О. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
 доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
 Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
 вул. Французький бульвар, 24/26, Одеса, Україна
 orcid.org/0000-0002-4955-8019
 helena_kalinyuk@ukr.net*

Кашуба М. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
 доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
 Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
 вул. Французький бульвар, 24/26, Одеса, Україна
 orcid.org/0000-0002-0989-3250
 marina.kashuba68@gmail.com*

Розанова О. А.

*кандидат філологічних наук, доцент,
 доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
 Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
 вул. Французький бульвар, 24/26, Одеса, Україна
 orcid.org/0000-0001-7344-3716
 elena_rozanova@ukr.net*

Ключові слова: кількісні параметри, композиційно-мовленнєве членування тексту, портрет, пейзаж, інтер'єр, індивідуальний стиль письменника.

Стаття присвячена дослідженню функціонування композиційно-мовленнєвої форми «опис» у жанрі наукової фантастики.

Один із варіантів членування тексту – композиційно-мовленнєве членування, у якому на перший план висувається проблема змістовної структури тексту і береться до уваги комунікативна направленість його фрагментів, композиційно-мовленнєвих форм (КМФ). КМФ виокремлюються на основі функційно-змістовного значення і відповідної структури. Комунікативна заданість і функційні особливості композиційно-мовленнєвої структури приводять до відповідного поділу її на три основних типи КМФ: «оповідь», «опис», «міркування».

Особливості побудови різновидів КМФ «опис» – портрета, пейзажу та інтер'єра – визначають для читача спосіб сприйняття твору. Це дає автору можливість до певного ступеня керувати читацькою реакцією і програмувати адекватне сприйняття закладеної в тексті інформації.

Дистрибутивний аналіз трьох описових КМФ – портрета, пейзажу, інтер'єра – у короткій прозі Рея Бредбері свідчить, що найбільш часто вживаним різновидом КМФ «опис» є портрет (81,1%). Причина цього полягає в обмеженому текстовому обсязі оповідання. Тобто герої оповідань для автора важливіше ніж місце дії.

Пейзажний опис займає 15,3%, причому в оповіданні «A Flight of Ravens» воно не представлено взагалі. Найменш зареєстрований тип опису представлений інтер'єрним описом, який входить у рамки 3,6%.

Питома вага, тобто відсоток текстового обсягу, зайнятого описом портрета, пейзажу або інтер'єра і розміри оповідань не корелюють між собою. Питома вага КМФ «опис» в оповіданнях регулюється винятково сюжетною побудовою твору. Сюжет є тим фактором, який зумовлює кількість фрагментів оповідання, відведених на опис портрета, пейзажу або інтер'єра.

Функційна значущість портрета полягає в індивідуалізації та характеристиці персонажів (як психологічній так і соціальній), з'єднуванні частин цілого тексту та актуалізації авторського концепту. До функцій пейзажу та інтер'єру в оповіданнях відносяться загальна актуалізація просторового континууму. Крім того, інтер'єр виконує інформаційну функцію, оскільки є індикатором соціального стану героя.

QUANTITATIVE CHARACTERISTICS OF THE NARRATIVE-COMPOSITIONAL FORM “DESCRIPTION” IN THE TEXTS OF SCIENCE FICTION (ON THE MATERIAL OF RAY BRADBURY’S SHORT STORIES)

Kalinyuk O. O.

*PhD in Linguistics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English Lexicology and Stylistics
Odessa I. I. Mechnikov National University
Frantsuzkyi bulvar str., 24/26, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-4955-8019
helena_kalinyuk@ukr.net*

Kashuba M. V.

*PhD in Linguistics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English Lexicology and Stylistics
Odessa I. I. Mechnikov National University
Frantsuzkyi bulvar str., 24/26, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0989-3250
marina.kashuba68@gmail.com*

Roanova O. A.

*PhD in Linguistics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English Lexicology and Stylistics
Odessa I. I. Mechnikov National University
Frantsuzkyi bulvar str., 24/26, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7344-3716
elena_roanova@ukr.net*

Key words: *quantitative parameters, narrative-compositional division of the text, portrait, landscape, interior, individual style of the writer.*

The article is devoted to the study of functioning of the narrative-compositional form “description” in the genre of science fiction.

One of the variants of text division is narrative-compositional, in which the problem of semantic structure of the text is considered as the main one, and the communicative orientation of its fragments, narrative-compositional forms (NCFs), is taken into account. Narrative-compositional forms are distinguished on the basis of functional and substantive meaning and their corresponding structure. Both communicative task and functional features of the narrative-compositional structure lead to its appropriate division into three main types of NCFs: “narration”, “description”, “argumentation”.

Peculiarities of constructing different types of NCF “description” – portrait, landscape and interior – determine the way of perceiving the text for the reader. It gives the author the opportunity to control the reader’s reaction to some extent and to program an adequate perception of the information contained in the text.

Quantitative analysis of the three descriptive NCFs – portrait, landscape, interior – in Ray Bradbury’s short prose shows that the most commonly used type of NCF “description” is portrait (81.1%). The reason for this is the limited textual volume of the story. That is, the characters of the stories are more important to the author than the place of action.

Landscape description occupies 15.3%, and in the story «A Flight of Ravens» it is not presented at all. The least registered type of description is represented by an interior description, which is within 3.6%.

Specific weight, i.e. the percentage of the text volume occupied by the description of the portrait, landscape or interior and the size of the stories do not correlate with each other. The share of NCF “description” in the stories is influenced solely by the plot of the text. The plot is the factor that determines the number of fragments of the short story devoted to the description of the portrait, landscape or interior.

The functional significance of the portrait description lies in the individualization and characterization of the characters (both psychological and social), the connection of the parts of the whole text and the actualization of the author’s concept. The functions of landscape and interior in the short stories include the general actualization of the spatial continuum. In addition, interior performs an informational function, as it is an indicator of the social status of the characters.

Постановка проблеми. Сьогодні увага лінгвістів усього світу прикута до комунікативного аспекту мовної діяльності людини. Функційний підхід, який лежить в основі вивчення самого процесу комунікації [12; 13], передбачає в першу чергу вивчення тексту, який розглядається як результат рішення якогось комунікативного завдання, поставленого автором, і досягається за рахунок підпорядкування всіх елементів мовної системи певній меті.

Комунікативно-функціональний аспект тісно пов’язаний із мовностилістичним дослідженням тексту, яке дозволяє вивчити як «зроблено» твір, як він організований, з огляду на зміст і вираження семантичного рівня. В.А. Кухаренко каже про те, що текст являє собою впорядковану систему, в якій все пов’язано і взаємозумовлено. Але це не означає, що текст являє собою об’єкт, що не може бути поділений. Його щільнооформленість не суперечить можливості членування на більш елементарні компоненти [13, с. 70]. Композиційно-мовленнєве членування, як один з видів членування тексту, на думку В.В. Виноградова, представлено в тексті композиційно-мовленнєвими формами [5, с. 82].

Дослідженню мовних форм присвячений цілий ряд наукових робіт [2; 3; 6; 11; 13; 17; 18; 20 та ін.].

Слід зазначити, що на сьогодні не існує єдиної теорії композиційно-мовленнєвих форм (КМФ), остаточно не зтвердився і сам термін, існують і інші позначення: композиційно-мовленнєві одиниці [21], мовні форми [36], контексти [6], функційно-сміслові типи мовлення [1; 16], форми викладу, компоненти мови [21], композиційно-мовленнєві форми [3; 13; 17; 20] і т. д.

М.П. Брандес розглядає КМФ як історично сформовані форми мислення, у яких відбувається освоєння об’єктивного світу і передача інформації про нього [3]. В основі класифікації О.А. Нечаєвої лежить логіко-семантичний принцип, відповідно до якого вводиться термін «логема», що позначає структурні елементи кожного з типів

мовлення [16, с. 45]. Дослідження структури тексту з точки зору уявлення в ньому категорій динаміки і статичності проведено в роботі Н.Ф. Пелевіної, де ці категорії співвідносяться не з традиційними трьома, а з двома формами мови – розповіддю і описом [17, с. 207].

О.Н. Гришина [9] на матеріалі уривків з сучасної англійської та американської прози визначає структурну організацію тексту як єдність різних контекстів – оповіді, опису, міркування. [9, с. 15]. О.А. Розанова виділяє у своїй класифікації традиційні КМФ: оповідь, опис і міркування і зараховує їх до двосторонніх змістовно-формальних утворень. На матеріалі художньої та публіцистичної прози дослідниця розглядає їх функціонування, лексичні та граматичні маркери, функційно-стильову і жанрову залежність їх лексико-тематичного наповнення [20, с. 5].

Композиційно-мовленнєва форма «опис» та її види – портрет, пейзаж, інтер’єр – також викликають безперечний інтерес у дослідників.

Особлива увага дослідників до проблеми портрета, одного з видів КРФ «опис», поряд із пейзажем і інтер’єром, пояснюється тим, що портрет найбільш яскраво і концентровано втілює одне з провідних властивостей мистецтва – антропоцентричність. Абсолютна антропоцентричність літературного художнього твору відзначається як одна з його специфічних рис.

У роботах стилістів розглядалися різні сторони цього питання: портрет як один із сукупності стилістичних засобів створення літературного персонажа [7]; окремі мовні особливості літературного портрета [15], серед таких розглядалися емоційно-експресивні одиниці [19], кольоропозначення [8]; і засоби створення портретних описів у літературі [21] і поза нею [10].

Найбільш повно з позиції лінгвістики тексту проблема портрета розглянута в дослідженні О.С. Горшенєвої, яка звертається до питання структурно-композиційної класифікації словесно-художнього портрета, форм функціонування

портрета в макроконтексті, факторів, які регламентують його мовну організацію і являють словесно-художній портрет як підсистему в системі цілого тексту [8].

Пейзаж та інтер'єр створюють художній простір тексту. У публікаціях багатьох науковців зачіпається проблема простору саме у зв'язку з вивченням композиційно-мовленнєвих форм, і перш за все опису, основною структурною ознакою якого є просторові відносини [7; 18; 14; 22]. Так, наприклад, займаючись дослідженням КМФ «опис», С.Н. Плотникова виділяє кілька структурно-семантичних форм описових контекстів, серед яких називає і опис місця дії, що є складовою частиною художнього простору, зображеного в тому чи іншому творі [18]. О.О. Гончарова у своїй монографії велику увагу приділяє топосу, який досліджується нею з урахуванням фактора абсолютного антропоцентризму художнього тексту [7, с. 22]. У дослідженнях вчених С.Н. Агроскіна, Л. Долежеля, Б.Н. Успенського, К.А. Долинина простір розглядається у зв'язку з вивченням точки зору, яка розуміється як місцезнаходження наратора, або оповідача, під час викладу подій та опису місця дії.

Вибір науково-фантастичного тексту як *об'єкта дослідження* статті є доцільним, оскільки вплив згаданого даного жанру яскраво проявляється як в особливостях зображуваного універсуму, у специфіці композиційно-мовної тканини твору, так і в його комунікативній спрямованості.

Предметом дослідження є один з елементів композиційно-мовленнєвої структури авторського викладу, а саме композиційно-мовленнєва форма (КРФ) «опис», точніше три її складові частини: портрет, пейзаж, інтер'єр.

Необхідність подальшого поглиблення функційно-комунікативного вивчення цілого тексту і його складових на матеріалі різних жанрово і тематично делімітованих творів зумовлює *актуальність* теми статті.

Наукова новизна виконаного дослідження полягає в тому, що воно визначає та описує механізми впливу конкретного (в нашому випадку науково-фантастичного) жанру літературного твору на структуру цілого тексту.

Метою пропонованої статті є комплексна і всебічна характеристика кількісних і функційних параметрів одного із трьох компонентів композиційно-мовленнєвої структури авторської мови, а саме КМФ «опис» в англійськомовних оповіданнях науково-фантастичного жанру.

Згідно з метою автори ставлять такі *завдання*: виявити та проаналізувати фрагменти КМФ «опис» та її різновиди – портрет, пейзаж та інтер'єр; визначити кількісні та дистрибутивні характеристики описових фрагментів та виявити функційно-стильову специфіку КМФ «опис».

Для досягнення головної мети дослідження та розв'язання поставлених завдань у роботі використовується комплексна *методика*, яка поєднує методи кількісного та дескриптивного аналізу. *Матеріалом* нашого дослідження стали п'ять науково-фантастичних оповідань Рея Бредбері: «Boys! Raise Giant Mushrooms in Your Cellar!», «And So Died Riabouchinska», «The Beggar on O'Connell Bridge», «Death and the Maiden», «A Flight of Ravens».

Досліджувані твори об'єднує один жанр (оповідання), єдність художнього методу (наукова фантастика) та належність до одного письменницького ідіолекту. Усе це дозволяє припустити наявність схожих характеристик у композиційно-мовленнєвому оформленні досліджуваних текстів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кількісні показники виконаного дистрибутивного аналізу в науково-фантастичних оповіданнях Рея Бредбері свідчать, що із трьох досліджуваних різновидів КМФ «опис» – портрет, пейзаж, інтер'єр – найбільш часто вживаним є портретний опис. З одного боку, причина криється в антропоцентричному характері художньої літератури – людина завжди знаходиться у центрі уваги письменника. З іншого боку, причиною цього, на наш погляд, є також обмежений текстовий обсяг такої літературної форми як оповідання.

Приміром, найбільше з досліджуваних оповідань, «Boys! Raise Giant Mushrooms in Your Cellar!», займає 18 сторінок, або 720 рядків. Найменше з досліджуваних оповідань, «Death and the Maiden», займає 10 сторінок, або 400 рядків. У середньому обсяг оповідання в досліджуваному масиві дорівнює 14,5 сторінок, що складає 584 рядка.

В основному фабульні часові рамки оповідань охоплюють не більше одного дня. Тільки у двох оповіданнях час дії збільшується: в оповіданні «The Beggar on O'Connell Bridge» – до трьох, а в оповіданні «And So Died Riabouchinska» – до двох днів.

Так само, як і часові рамки, межі фабульного простору визначені. Ця обмеженість зумовлена стислістю, короткістю оповідання як літературного жанру. Так, наприклад, в оповіданні «A Flight of Ravens» вся дія відбувається в квартирі друзів, що дає право говорити про єдність місця дії.

В оповіданні «Boys! Raise Giant Mushrooms in Your Cellar!» фабульні просторові рамки дещо ширші. Оскільки герой, на відміну від героя оповідання «A Flight of Ravens», пересувається, читач спостерігатиме розширення місця дії.

Рею Бредбері властивий досить одноманітний спосіб включення персонажа в оповідальну тканину твору. Як правило, передісторія життя героя залишається за сюжетними рамками оповідання. Автор, починаючи з перших рядків практично кожного оповідання, наводить яскраві і чіткі портрети героїв.

Динамічність сюжету, насиченість фабульними подіями і стислі рамки фабульного часу і простору приводять до того, що автор не часто вдається до описів пейзажу або інтер'єру. За даними дослідження, Рей Бредбері приділяє всього кілька рядків цим різновидам КМФ «опису».

Загальні результати кількісної представленості всіх трьох різновидів КМФ «опис» (пейзаж, портрет, інтер'єр) у корпусі досліджених текстів наведені в таблиці 1.

Із наведеної таблиці бачимо, що при загальному значному домінуванні портрета співвідношення різних видів КМФ «опис» в різних оповіданнях дуже варіативне.

У деяких оповіданнях це залежить від кількості персонажів. Так, наприклад, в оповіданні «The Beggar on O'Connell Bridge» автор описує групу злидарів, які постійно переслідують головного героя. Це приводить до збільшення кількості портретних замальовок. Питома вага портретних замальовок в цьому оповіданні складає 26,1%:

Then I heard shoe leather flinting the cobbles in sparks. The Men came running, fireflies sprinkling the bricks under their hobnailed shoes. I saw hands waving. Mouths opened on smiles like old pianos... [23, p. 164].

Також у цьому оповіданні багато місця приділяється портретному опису головної дійової особи, злидаря з мосту Оконел:

He was a man of no great height, a bandy statue swiped from some country garden perhaps, and his clothes, like the clothes of most in Ireland, too often laundered by the weather and his cheeks sooted with beard, and a nest of witless hair in each cupped ear,

and the blushing cheeks of a man who has stood too long in the cold and drunk too much in the pub so as to stand too long in the cold again.

Dark glasses covered his eyes, and there was no telling what lay behind... [23, p. 190].

Уся сюжетна інтрига цього оповідання ґрунтується на зовнішньому вигляді центрального героя – злидаря з мосту Оконел, точніше на порівнянні його зовнішності з виглядом інших злидарів. Саме через його вигляд, його «підвищеного приниження», як здавалось оповідачу, йому ніхто не подавав милостині:

I've seen you around town, shoveling out pennies hand over fist. Why, why not to him? I guess I thought he was overdoing it.

"Hell, yes!" I was at the window now, too, staring down through the falling show. "I thought his bare head was a trick to make me feel sorry. Damn, after a while you think every – things a trick! I used to pass there winter nights with the rain thick and him there singing and he made me feel so cold I hated his guts. I wonder how many other people felt cold and hated him because of that?" [23, p. 17].

Хоча цьому злидарю дійсно нікуди було дітися, окрім як йти і просити милостиню:

He was one of the legitimate ones, the new poor just starting out this winter, not a beggar ever before [23, p. 176].

Саме те, як він поводить і який мав вигляд, здавалось людям перебільшеним – їм здавалось, що він переграє, і саме це стало причиною його самогубства. Намагаючись передати всі тонкощі цієї психологічної і соціальної драми автор зосереджує свою, а звідси й читацьку увагу, на зовнішньому

Таблиця 1¹

Кількісна представленість трьох різновидів КМФ «опис» (портрет, пейзаж, інтер'єр) у корпусі дослідження

№ з/п	Назва оповідання	Кмф опис				Кмф опис у цілому
		Портрет	Пейзаж	Інтер'єр		
1	«The Beggar on O'Connell Bridge»	Обсяг тексту	110	36	5	151
		Питома вага	26,1%	8,6%	1,2%	35,9%
2	«And So Died Riabouchinska»	Обсяг тексту	88	12	1	101
		Питома вага	20,9%	2,9%	0,2%	24%
3	«A Flight of Ravens»	Обсяг тексту	73	-	2	75
		Питома вага	17,3%	-	0,5%	17,8%
4	«Boys! Raise Giant Mushrooms in Your Cellar!»	Обсяг тексту	37	8	1	46
		Питома вага	8,7%	1,9%	0,2%	10,9%
5	«Death and the Maiden»	Обсяг тексту	34	8	6	48
		Питома вага	8,1%	1,9%	1,4%	11,4%
Усього за типами КМФ		Обсяг тексту	342	64	15	421
		Питома вага	81,1%	15,3%	3,6%	100%

¹ Обсяг текстових фрагментів КМФ опис підраховувались у рядках. Питома вага кожного різновиду КМФ опис визначалась із розрахунку довжини оповідання в рядках.

вигляді героїв, поділяючи їх на два протилежні табори. В одному опиняються «хибні» злидарі, в іншому – головний герой, «справжній» злидар. Такою є причина ретельної уваги автора до опису зовнішності дублінського злидаря і його «колег».

Як бачимо, специфіка портретного опису пов'язана з переліком ознак. Саме тому в ньому переважають іменники з прикметниками, які здійснюють кваліфікацію попередніх. Портрет завжди номінативний, і завжди оцінюється як головне. У цій останній властивості портрета і опису взагалі проявляється його роль у системі засобів формування концепту тексту: опис експліцитно несе авторську оцінку, тобто безпосередньо вказує на розподіл авторських симпатій чи антипатій. Отже, портрет, крім функцій індивідуалізації, де він відображає характерні риси зовнішності того чи іншого персонажа, характерологічної функції, де, крім психологічного характеру, передає характер соціальний, та функції актуалізації категорії зв'язності цілого тексту, входить в актуалізацію категорії модальності та концептуальності [15].

В оповіданні «Boys! Raise Giant Mushrooms in Your Cellar!» сюжет побудований зовсім по іншому, і автор вирішує іншу проблему. Перед читачем початок навали марсіан на Землю. Через розповсюдження розсади величезних грибів марсіани захоплюють Землю. У цьому оповіданні при збереженні зовнішнього вигляду люди перероджуються, перетворюючись на марсіан. Драматизм ситуації полягає в тому, що при зовнішній ідентичності самим собі колишнім люди зовсім змінюються внутрішньо: вони починають мислити і діяти по іншому:

Once inside the man, would the mushrooms spread through his blood, take over every cell and change the man from a man to a – martian? Given this theory, would the mushrooms need arms and legs? No, not when it could borrow people, live inside and become them... [23, p. 67].

Отже, керуючись розвитком сюжету, кількість портретних описів в цьому оповіданні зменшується (8,7%). Спостереження над досліджуваним матеріалом приводять до висновку про міцний зв'язок сюжету і питомої ваги такого різновиду КМФ «опис» як портрет. Саме відмінністю сюжетів можна пояснити невідповідності в кількості місця тексту, приділеного опису портрета і обсягу оповідання.

Оповідання «Boys! Raise Giant Mushrooms in Your Cellar!» найоб'ємніше з усього корпусу та займає 720 рядків – портретному опису тут приділено значно менше уваги – 8,7% текстової площі оповідання. У той час як оповідання «The Beggar on O'Connell Bridge» займає 680 рядків, а портретному опису в ньому приділено 26,1% текстового простору, або втричі більше.

Із вищенаведеного очевидно, що питома вага портретних описів і текстовий обсяг оповідання не корелюють між собою.

Як зазначалося вище, автор концентрує свою увагу на описі зовнішності героїв і дещо менше уваги приділяє опису ландшафту, міських пейзажів та внутрішніх приміщень.

Питома вага текстових фрагментів з описами пейзажу варіативна. Найбільша питома вага пейзажу спостерігається в оповіданні «The Beggar on O'Connell Bridge». Тут вона складає 8,6% текстового простору оповідання. Це можна пояснити тим, що дійові особи цього оповідання більше часу, ніж в інших оповіданнях, проводять поза приміщеннями. Знаходячись в Дубліні, більшу частину свого часу вони проводять на вулицях міста. Через це автор тут більше місця, ніж в інших оповіданнях, приділяє опису пейзажу, у цьому випадку опису вулиць Дубліна:

There was the cobbled Dublin street with the night wind blowing in a fine soot along one way to Trinity College, another to St. Stephen's Greek.. [23, p. 162].

В оповіданнях «Death and the Maiden» та «And So Died Riabouchinska» питома вага пейзажних описів майже однакова. В оповіданні «Death and the Maiden» це 1,9% текстового простору, а в оповіданні «And So Died Riabouchinska» – 2,9%. Сюжет оповідання «Death and the Maiden» розповідає про літню жінку, яка боїться смерті та зачинилась у своїй домівці, забивши усі вікна, щілини та двері:

But the door is triple-locked and double-dared. I got flypaper on the cracks, tape on the keyholes. Dust mops up the chimney, cobwebs in the shutters, and the electricity cut off so you can't slide in with the juice [23, p. 178].

Так вона прожила майже 100 років, не впускаючи до себе нікого, побоюючись, що смерть може прийти до неї у чиємусь вигляді і не виходячи нікуди зі свого дому.

Проте одного разу до її дому підійшов юнак, який і був смертю, і запропонував їй угоду: на 24 години, які вона проведе з ним, він поверне їй молодість, а після цього вона отримає вічне життя, тобто смерть. Отже, згідно з сюжетом, герою потрібно чимось звабити, зацікавити героїню. Він описує їй, яка протягом багатьох років не бачила сонячного світла, красу природи, що оточує її дім:

"Young Lady", he said, «it's a fine summer day. There's a tapestry of golden bees, now this design, now that, in the green church aisle of trees here. There's honey in a hollow oak flowing like a river of fire kick off your shoes. You can crush wild mint, wading deep. Wild flowers like clouds of yellow butterflies lie in the valley. The air under these trees is like deep well water cool and clear you drink with your nose. A summer day, young as young ever was... [23, p. 182].

Як бачимо, саме сюжет є визначальним фактором, який детермінує появу більшої або меншої кількості фрагментів того або іншого різновиду КМФ «опис».

Ще одним підтвердженням цього є повна відсутність в оповіданні «A Flight of Ravens» такого різновиду КМФ «опис» як пейзаж. У досліджуваному оповіданні вся дія відбувається всередині приміщення. Оповідання починається з того, що герой заходить до будівлі і закінчується тим, що він покидає квартиру своїх друзів, все ще залишаючись в тій же будівлі. Саме цим можливо пояснити повну відсутність у тексті описів пейзажу. Цей факт повинен був би зумовити часте вживання в цьому оповіданні такого різновиду КМФ «опис» як інтер'єр. Проте питома вага інтер'єру тут всього 0,5%.

Основний фокус авторської уваги зосереджений тут на суто психологічних проблемах. Згідно із сюжетом, молодий відомий письменник Вільямс відвідує сім'ю свого друга Пірсона, режисера телевізійного шоу, для якого він колись писав сюжети. Пірсон багато в чому допоміг йому раніше та вони були гарними друзями. Протягом кількох років Вільямс не зустрічався з сім'єю Пірсонів і тому із задоволенням чекав на неї. Проте, зустрівшись з Пірсонами, Вільямс дуже розчарувався. Він побачив, що вони сильно змінилися, ніби дуже постаріли і обидва вдалися до пияцтва.

Портрет виступає одним із основних засобів індивідуалізації персонажа. Окрім зовнішніх фізичних характеристик героя у портрет включаються відомості про його зачіску, одяг, манери, аксесуари та те, що відображає смаки, пристрасті, звички. Усі ці риси та деталі характеризують індивідуальність героя. Портрет, на відміну від пейзажу, визначає і соціальну належність персонажу, входить в темпоральний континуум тексту, оскільки в костюмі знаходить своє відображення і епоха, і пора року, і час доби [8, с. 46].

Отже, у цьому оповіданні опис інтер'єра пересувається на задній план як неістотний у порівнянні з трагедією, яка сталася із сім'єю Пірсонів. Усього два фрагменти цього оповідання приділяються опису інтер'єра:

The apartment blazed. The air swarmed with black wings... [23, p. 198].

Оповідання «Boys! Raise Giant Mushrooms in Your Cellar!», як вже зазначалося вище, є найбільшим серед усіх досліджених. Воно займає 720 рядків. Проте питома вага КМФ «опис» – інтер'єр і пейзаж – тут невелика: пейзаж займає 1,9%, а інтер'єр 0,2% текстового простору.

Найменше з досліджуваних оповідань, «Death and the Maiden», займає 400 рядків. Питома вага пейзажу складає тут 1,9%, а інтер'єра – 1,4% текстового простору.

Отже, бачимо, що будь-якої кореляції між питоною вагою описів пейзажу та інтер'єру і розмірами оповідання в досліджуваних текстах не спостерігається.

Висновки. Як свідчать результати дослідження, найбільш частотним різновидом КМФ «опис» у досліджених науково-фантастичних оповіданнях є портрет – 81,1%. Пейзаж та інтер'єр представлені у дуже стислій формі та займають 15,3% та 3,6% відповідно. Значна кількість портретних описів в оповіданнях зумовлюється антропоцентричним характером літератури. Питома вага КМФ «опис» в оповіданнях регулюється особливостями сюжетної побудови науково-фантастичних оповідань Рея Бредбері. Динаміка сюжету є фактором, який зумовлює кількість фрагментів оповідання, приділених опису портрета, пейзажа або інтер'єра та їхні функції в оповіданнях.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в розгляді лінгвістичних характеристик усіх складових частин КМФ «опис» у тексті заявлених оповідань та кореляції дистрибутивних та лінгвістичних характеристик між собою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева К.А. Функционально-семантические типы текста. Тюмень : Изд-во Тюменского гос. ун-та, 1989. 99 с.
2. Беньяминова В.Н. Жанры английской научной речи. Композиционно-речевые формы. Киев : Наукова думка, 1988. 121 с.
3. Брандес М.П. О роли композиционно-речевых форм в системе текста. *Лингвостилистические проблемы текста: Сб. науч. тр. МГПИИЯ им. М. Тареза*. Москва : МГПИИЯ, 1980. Вып. 158. С. 58–68.
4. Брандес М.П. Стиль и перевод: на материале немецкого языка: учебное пособие. Изд. 2-е. Москва : ЛИБРОКОМ, 2009. 128 с.
5. Виноградов В.В. Избранные труды. О языке художественной прозы. Москва : Наука, 1980. 360 с.
6. Гальперин И.Р. Сменность контекстно-вариативных форм членения текста. *Русский язык: Текст как целое и компоненты текста. Виноградовские чтения. XI*. Москва : МГПИИЯ, 1982. С. 18–29.
7. Гончарова Е.А. Пути лингво-стилистического выражения автор-персонаж в художественном тексте. Томск : Изд-во Томского ун-та, 1984. 149 с.
8. Горшенева Е.С. Портрет персонажа в системе целостного художественного текста : дис... канд. филол. наук : 10.02.04. Киев, 1984. 207 с.

9. Гришина О.Н. Соотношение повествования, описания и рассуждения в художественном тексте : дис... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 1983. 177 с.
10. Дзотсенидзе Н.А. Смысловая структура прилагательных, описывающих внешность человека и ее отражение в лексикографических источниках. *Сб. науч. тр. МГПИИЯ им. М. Тореца*. Москва : МГПИИЯ, 1980. Вып. 60. С. 235–247.
11. Клочков А.В. Особенности функционирования композиционно-речевых форм в структуре текста художественного произведения. *Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики*. Владикавказ: СОГУ, 2019. № 1. С. 119–127.
12. Кожина М.Н. Целый текст как объект стилистики текста. *Stylistica*. Opole, 1994. № 4. С. 33–53.
13. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. Москва : Просвещение, 1988. 190 с.
14. Малетина О.А. Пейзаж и интерьер как разновидности жанра «описание» в художественном дискурсе. *Вестн. Волгоград. гос. ун-та. Серия 9. Исслед. молодых ученых*. Волгоград, 2006. Вып 5. С. 108–110.
15. Малік Т.Г. Прикметники, що позначають зовнішність людини у сучасній англійській мові : автореф. дис. ...канд. филол. наук : 10.02.04. Одесса, 2002. 19 с.
16. Нечаева О.А. Функционально-смысловые типы речи (описание, повествование, рассуждение) : автореф. дис... д-ра филол. наук : 10.02.04. МГУ. Москва, 1975. 46 с.
17. Пелевина Н.Ф. О месте композиционно-речевой формы «повествование» в художественной коммуникации и в художественном тексте. *Интертекстуальные связи в художественном тексте: Межв. сб. науч. тр.* Санкт-Петербург : Образование, 1993. С. 129–136.
18. Плотникова С.Н. Описание как единица контекстно-вариативного членения художественного текста : дис... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 1981. 190 с.
19. Резничек А.Ф. Эмоционально-экспрессивные средства выражения в создании портрета. *Сб. науч. тр. ЛГПИ*. Ленинград : ЛГПИ, 1979. С. 88–97.
20. Розанова Е.А. Композиционно-речевые формы в англоязычной художественной и публицистической прозе (сопоставит. исследование на материале произведений XIX–XX вв.) : дис... канд. филол. наук : 10.02.04. Одесса, 1996. 167 с.
21. Старикова Г.В. Лексика портретных описаний: дис... канд. филол. наук : 10.02.04. Ленинград, 1985. 192 с.
22. Судосева И.С. Функции литературного интерьера. *Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология*. Москва, 2013. С. 89–99.
23. Ray Bradbury. *Machineries of Joy. Short Stories*. New York : Bantam Books, 1976. 246 p.

REFERENCES

1. Andreyeva K. A. (1989) Funktsional'no-semanticheskiye tipy teksta. Tyumen': Izd-vo Tyumenskogo gos. un-ta. 99 s.
2. Ben'yaminova V. N. (1988) Zhanry angliyskoy nauchnoy rechi. Kompozitsionno-rechevyye formy. K. : Naukova dumka. 121 s.
3. Brandes M. P. (1980) O roli kompozitsionno-rechevykh form v sisteme teksta. *Lingvostilisticheskiye problemy teksta: Sb. nauch. tr. MGPIYA im. M. Toreza*. M.: MGPIYA. Vyp. 158. S. 58–68.
4. Brandes M.P. (2009) Stil' i perevod: na materiale nemetskogo yazyka: uchebnoye posobiye. Izd. 2-ye. M.: LIBROKOM. 128 s.
5. Vinogradov V. V. (1980) Izbrannyye trudy. O yazyke khudozhestvennoy prozy. M.: Nauka. 360 s.
6. Gal'perin I. R. (1982) Smennost' kontekstno-variativnykh form chleneniya teksta. *Russkiy yazyk: Tekst kak tseloye i komponenty teksta. Vinogradovskiyе chteniya. XI*. M.: MGPIYA. S. 18–29.
7. Goncharova Ye. A. (1984) Puti lingvo-stilisticheskogo vyrazheniya avtor-personazh v khudozhestvennom tekste. Tomsk: Izd-vo Tomskogo un-ta. 149 s.
8. Gorsheneva Ye. S. (1984) Portret personazha v sisteme tselostnogo khudozhestvennogo teksta: dis... kand. filol. nauk: 10.02.04. Kiyev. 207 s.
9. Grishina O. N. (1983) Sootnosheniye povestvovaniya, opisaniya i rassuzhdeniya v khudozhestvennom tekste: dis... kand. filol. nauk: 10.02.04. M. 177 s.
10. Dzotsenidze N. A. (1980) Smyslovaya struktura prilagatel'nykh, opisyyvayushchikh vneshnost' cheloveka i yeye otrazheniye v leksikograficheskikh istochnikakh. *Sb. nauch. tr. MGPIYA im. M. Toreza*. M.: MGPIYA. Vyp. 60. S. 235–247.
11. Klochkov A.V. (2019) Osobennosti funktsionirovaniya kompozitsionno-rechevykh form v strukture teksta khudozhestvennogo proizvedeniya. *Aktual'nyye problemy filologii i pedagogicheskoy lingvistiki*. Vladikavkaz: SOGU. № 1. S. 119-127.

12. Kozhina M. N. (1994) Tselyy tekst kak ob»yekt stilistiki teksta. *Stylistica*. Opole. № 4. S. 33–53.
13. Kukhareno V. A. Interpretatsiya teksta. M.: Prosveshcheniye, 1988. 190 s.
14. Maletina O. A. (2006) Peyzazh i inter»yer kak raznovidnosti zhanra «opisaniye» v khudozhestvennom diskurse. *Vestn. Volgograd. gos. un-ta. Seriya 9. Issled. molodykh uchenykh*. Volgograd. Vyp. 5. S. 108-110.
15. Malik T.G. (2002) Prikmetniki, shcho poznachayut» zovnishnist» lyudini u suchasniy anglis»kiy movi: avtoref. dis. ...kand. filol. nauk: 10.02.04. Odessa. 19 s.
16. Nechayeva O.A. (1975) Funktsional»no-smyslovyye tipy rechi (opisaniye, povestvovaniye, rassuzhdeniye): avtoref. dis... d-ra filol. nauk: 10.02.04. MGU. M. 46 s.
17. Pelevina N. F. (1993) O meste kompozitsionno-rechevoy formy «povestvovaniye» v khudozhestvennoy kommunikatsii i v khudozhestvennom tekste. *Intertekstual»nyye svyazi v khudozhestvennom tekste: Mezhv. sb. nauch. tr.* S-Pb.: Obrazovaniye. S. 129–136.
18. Plotnikova S. N. (1981) Opisaniye kak yedinitisa kontekstno-variativnogo chleneniya khudozhestvennogo teksta: dis... kand. filol. nauk: 10.02.04. M. 190 s.
19. Reznichuk A. F. (1979) Emotsional»no-ekspressivnyye sredstva vyrazheniya v sozdaniy portreta. *Sb. nauch. tr. LGPI. L.: LGPI.* S. 88–97.
20. Rozanova Ye. A. (1996) Kompozitsionno-rechevye formy v angloyazychnoy khudozhestvennoy i publitsisticheskoy proze (sopostavit. issledovaniye na materiale proizvedeniy KHIKH – KHKH vv.): dis... kand. filol. nauk: 10.02.04. Odessa. 167 s.
21. Starikova G. V. (1985) Leksika portretnykh opisaniy: dis... kand. filol. nauk: 10.02.04. L. 192 s.
22. Sudoseva I.S. (2013) Funktsii literaturnogo inter»yera. *Vestnik RGGU. Seriya: Literaturovedeniye. YAzykoznaneye. Kul»turologiya*. Moskva. S. 89-99.
23. Ray Bradbury. (1976) *Machineries of Joy. Short Stories*. New York: Bantham books. 246 p.